

## SEBAOBRAVA

Humanitárna organizácia Save the Children porovnáva, ako sa kde darí matkám a ich ratolesťami. Z hodnotených takmer sto osemdesiatich štátov je jasným víťazom Fínsko, kde sa vraj mamy majú najlepšie. Je tam štatisticky nízka úmrtnosť rodičiek aj detí, ženy sa dožívajú vysokého veku a vlast' poskytuje matkám veľmi dobré sociálne zabezpečenie. Na popredných miestach sa spolu s Fínskom dlhodobo umiestňujú Nórsko, Švédsko, Island, Holandsko, Dánsko, Španielsko, Nemecko, Rakúsko, Austrália, Belgicko, ale aj Taliansko. Naopak, najhorším miestom sveta pre mamy je Somálsko. A kdeže je Slovensko?

## Šťastie sa narodiť

Slovensko je na 45. mieste spolu s Čiernou Horou. Oproti minulému roku sme sa dost' prepádli, vtedy sme boli „len“ na 35. mieste. Susedné Česko je s Litvou na 24. mieste a napríklad Maďarsko je až na 55. mieste, USA na 31. mieste a zaujímavé je aj Slovinsko, ktoré skončilo na 17. mieste a až za ním sú Kanada, Írsko, Francúzsko či Grécko.

Na posledných miestach sú najmä africké krajiny. Posledné je Somálsko, kde každá šesťnásť žena zomrie pri pôrode a iba malé percento pôrodov sa uskutočnilo pod odborným dohľadom zdravotníkov. Pred ním skončili krajiny ako Konzská republika, Niger, Mali, Guinea-Bissau, Sierra Leone, Nigéria, Čad a Pobrežie Slonoviny, čo sú všetko štáty, ktoré poznáme azda z pôsobenia našich zdravotníkov misiónárov. Autori štúdie z organizácie Save the Children vysvetľujú: „Neschopnosť zabezpečiť základné potreby je zároveň príčinou i dôsledkom konfliktov v krajinách ako Stredoafriická republika, Somálsko a Sudán. Prítom každá katastrofa, či už prírodná alebo spôsobená ľuďmi, sa vždy dotýka práve tých najchudobnejších rodín, a predovšetkým mamičiek s deťmi.“

V rámci Slovenskej republiky to pri porovnaní s predchádzajúcimi štátmi vyzerať ako luxus: Ak po ukončení materskej nepôjde mamička hneď do práce, na výber má dve možnosti – buď pôjde hneď na rodičovskú dovolenku alebo si môže vyčerpať dovolenku, ktorá jej nabehla počas tehotenstva. Tú si však môže vyčerpať aj po uplynutí rodičovskej dovolenky, keďže tá zo zákona nemôže prepadnúť.

Štát rodičovským príspevkom pomáha zabezpečiť riadnu starostlivosť o malé dieťa. Vplyvca ho Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny (ÚPSVaR) a požiadať oň môže v zamestnaní matka hneď, ako jej uplynie materská. Najlepšie, keď požiada tesne pred koncom materskej dovolenky. Zamestnávateľ je povinný rodičovskú dovolenku odsúhlasiť. Ešte predtým je dobré vedieť výšku materskej. Nezavíja to od platu rodičky, ale od sumy tzv. životného minima. Je to príspevok vo výške 203,20 eura (aktuálny k 1. 1. 2015). Ak ide o dvojičky, rodič dostane 254 eur mesačne, rodič trojičiek zase 304,80 eura mesačne. Je však potrebné podať žiadosť na ÚPSVaR v mieste trvalého bydliska. Príjem rodiča sa počas tohto obdobia neskúma. Nuž...

Poziadať môžu osoby, ktoré zabezpečujú riadnu starostlivosť o dieťa a zároveň majú trvalý alebo prechodný pobyt na území Slovenska. Sú to rodičia (matka, otec) alebo osoby, ktorým bolo dieťa zverené do zákonnej starostlivosti. Radejší paragrafy ďalej nečítajme, sú napísané krivým perom, ale pravda je, že tu žijeme ako v raji, vraj...

Robert LANDIS

## Michal SPEVÁK: Udržať si reč v ďalekej cudzine je nesmierne náročné Každý si tlačí do kopca svoj balvan

Viliam KOMORA – Foto: archív autora

Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí (ÚSZZ) zorganizoval počas posledných dvoch októbrových dní Stálu konferenciu Slovenská republika a Slováci žijúci v zahraničí. Hlavným cieľom podujatia, ktoré sa uskutočnilo v kontexte platnej Konceptie štátnej politiky starostlivosti o Slovákov žijúcich v zahraničí do roku 2015, bola diskusia o problematike prístupu štátov, v ktorých žijú a pôsobia Slováci, k národnostným menšinám a ku krajským komunitám. Na konferencii sa zúčastnili zahraniční Slováci z dvadsiatich dvoch štátov. Krajanov z Čiernej Hory reprezentoval Michal SPEVÁK, predseda Čiernohorsko-slovenského priateľstva (ČSP), s ktorým sme hovorili o prínose konferencie.



Michal SPEVÁK počas diskusného vystúpenia na konferencii

### • Mohli by ste priblížiť rokovanie?

Na konferencii odzneli mnohé cenné príspevky, v ktorých si účastníci vymenili informácie a praktické skúsenosti. Išlo o akýsi „networking“ slovenského zahraničia. Boli to poznatky o možnostiach, ako realizovať veci na národnej úrovni dedičnej v rôznych krajinách. Diskusia bola orientovaná aj na také vážne témy, ako je otázka zachovania národného povedomia a jazyka u mladej generácie a príprava novej koncepcie štátnej politiky Slovenskej republiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí, čo je aktuálna prioritárna ÚSZZ. Predseda Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí Igor Furdík vyzval účastníkov aktívne sa podieľať na príprave tohto významného dokumentu, ktorý načrtne priority a smerovanie štátnej politiky SR vo vzťahu ku krajanom na najbližšie roky.

### • Ako vy osobne vnímate starostlivosť nášho štátu o Slovákov, ktorí žijú v zahraničí?

Aj keď sa konferencia uskutočňovala pod záštitou hlavy štátu, tentoraz nás prezident SR neprijal, ako to dosiaľ bol zvykom, čo u niektorých krajanov vyvolalo rozčarovanie. Starostlivosť štátu však existuje, a to je dobre, ale treba ju neustále prehľbovať. Už dávnejšie som upozorňoval a poukazoval, že niektoré krajiny sa o svoju diasporu starajú inak. V chorvátskom parlamente majú zahraniční Chorváti právo zvoliť si jedného poslancu, ktorý potom zastupuje ich záujmy. Na strane druhej má Maďarsko špeciálny program na podporu detí, ktoré sa v základných školách mimo Maďarska učia po maďarsky. Podľa mňa niečo podobné by mala prijať aj SR, veď deti a mládež sú nesmierne dôležité. Ak stratíme deti a mládež, prideme o všetko, čo sme roky rokúce budovali. Moji

predkovia sa v roku 1745 vystahovali z mestečka Málinec do Vojvodiny, kde dnes žijeme už jedenásta generácia vystahovalcov a stále hovoríme po slovensky, aj keď je nesmierne zložité udržať si reč v neslovenskom prostredí.

### • Ako sa vám to darí?

Každý z nás tlačí do kopca svoj balvan. V krajine, kde žijem, teda v Čiernej Hore, žije podľa posledných oficiálnych údajov z roku 2011 len osemdesiatosem Slovákov, a to ako etnická skupina, ktorá nemá status menšiny. V roku 2007 sme založili organizáciu a pomenovali ju Čiernohorsko-slovenské priateľstvo (ČSP), ktorá je otvorená pre všetkých, lebo nás Slovákov je tak málo, že potrebujeme spolupracovať s inými. Propagujeme najmä Slovákov žijúcich v Čiernej Hore, slovenskú reč a slovenský národ. Podujatia pripravujeme s podporou ÚSZZ. Naša webová stránka www.

nvocsp.org je bilingválna a sme aj na facebooku.

### • Ani nie sto Slovákov v Čiernej Hore – potom sú určité problémy s členstvom...

Momentálne máme dvestopäťdesiatdeväť členov, hlásia sa k nám totiž aj sympatizanti, priatelia Slovenska a Slovákov. V poslednom období sú vo fókuse našej činnosti najmenší. Máme za sebou druhý ročník úspešného projektu Letná škola slovenskej vlivadesty s početnou účasťou, pod čo sa podpísali vynikajúci prednášatelia, ktorí deti a mládež zainteresovali prostredníctvom hier. Úspešný bol vďaka spolupráci s lektorkou Mgr. Helenou Los Ivorkovú, ktorú vyslalo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR a momentálne pôsobí na Univerzite v Belehrade v Srbsku. Záujem detí a mládeže o slovenčinu je iba prvým krokom a v tomto chceme dlhodobo pokračovať. Okrem toho deťom prednášal o folklóre svetoznámý folklorista Ján Slávik z Kysáča v srbskej Vojvodine.

### • Čím by SR mohla skvalitniť prácu s našimi zahraničnými krajanmi?

Krajanom za hranicami SR by azda najviac vyhovovala aktívna podpora detí a mládeže slovenskej národnosti. Tiež si myslím, že by pomohla zmena legislatívy SR na prospech krajanov, udeľovanie štátneho občianstva pre krajanov, ako to robí Maďarsko, resp. zjednotenie jeho získania. Diskutované sú prípady, že v krajinách, kde Maďarsko robí takú aktívnu národnostnú politiku, napríklad Zakarpatská Ukrajina či Vojvodina, tak aj etnickí Slováci prijímajú občianstvo Maďarska – takto získava občianov. Na strane druhej ľudia aj z dôvodu jednoduchšieho cestovania a vidiny ľahšieho života prijímajú občianstvo štátu EÚ. Myslím si, že stačí prezviať skúsenosti a prax iných. Štatistiky nás varujú: v ČR sme za dve desaťročia stratili až 227 000 ľudí slovenskej národnosti, v roku 1991 tu žilo 375 000 Slovákov a v roku 2011 už iba 148 000. V Srbsku žilo 63 941 Slovákov v roku 1991 a v roku 2011 už iba 52 750. To sú alarmujúce čísla, chcelo by to vytvoriť nejaký nový mechanizmus na spomalenie tohto trendu, no najlepšie by bolo ho zvrátiť.



Drahošlav MACHALA

## Nesrovnala čoskoro odrovná realita

Doba, ktorú žijeme, je vylomená z kľbov, ako to presne napísal veľký Shakespeare. To, čo napíšeme, nebude nijaká bezduchá lamentácia. Som však rád, že som si svoj krásny čas rozletu Slovenskej republiky odžil naplno v minulých rokoch. Lebo to, čo nás čaká, je len na slzy a plač. Najmä posledné roky Slovensko žne to, čo sa zasialo po tzv. zamatovej revolúcii. Najtragickjšie vidno biednu úroveň vzdelávania, lebo slovenské školstvo dosahuje mizernú úroveň. Mladí ľudia nemajú nijaké ambície zlepšovať a móda „študovať“ znamená iba to, že si chcú užiť čo najdlhšie roky bezstarostného života bez minimálnej zodpovednosti. Všimajte si, ako sa „mladí dezdomovci“, lebo inak ich ani nemožno nazvať, naďalej uchylujú k tomu, aby ich živili rodičia, najmä matky, ako využívajúc všetky možné ponuky na krátkodobé takzané pracovné pomery, ako sa sústavnne vyhýbajú zodpovednosti za seba samých. Myslím tým to, že nie sú schopní ženiť sa do tridsiatich rokov, založiť si rodinu, nemajú najmenšiu chuť niesť za novú rodinu zodpovednosť. Pýtate sa, kde sa to naučili? Nuž na sociálnych sieťach, kde sú mladí presvedčení, že nájdu všetky odpovede na všetky dôležité

otázky, ktoré pred nich stavia život. Kde si sa zoznámil s priateľkou? Kto im otázky. Na sociálnych sieťach, znie odpoveď. A čo od tohto vznahu očakávaš? – Uvidíme, znie odpoveď. Prístup väčšiny mladých ľudí k životu je lahtikársky, prehadzujú zodpovednosť z pleca na plece, nemajú najmenšiu vôľu skúsiť sa z tohto absurdného kruhu vymaniť. A potom raz za štyri roky prichádzajú komunálne, prípadne parlamentné voľby, a vtedy si na obrovskú skupinu „zosieťovanej mládeže“ spomenú

### O ČOM JE REČ

noví lovcí v mýtyných vodách: Rado Procházka dokonca podľa toho nazval aj svoju novú stranu SIET. Má zdaniľov symbolizovať čosi spoločné, dajakú myšlienku, prípadne pocit súdržnosti. No po krátkom čase existencie tohto zoskupenia je tu iba jediná charakteristika, ktorá mladým „obľbnutým“ ľuďom ušla. Totiž že sa ocitli v sieťi, ktorú na nich donalým spôsobom komunikácie a používaním nových slovných floskúl vyskúšal nový politický manipulátor. Zo siete zostalo iba ono povestné oko na tyči, ktoré vie nastaviť ptylik na jehle, diviaka či srnku. A keď sa už raz oko na krku vzie-

rata alebo lahtikárskej mládeže ocitne – je zle. Už vás majú. Ste lapaní. Z entuziazmu vytriezivate za rok, dva...

Všimajte si, ako prichádza mladá generácia takzvaných „dospeľých“ voličov do procesu volieb absolútne občiansky nepripravená? Naši zosieťovaní mládežníci nemajú ani šajn o tom, ako vznikol nezávislý slovenský štát 1. januára 1993. Mládež totálne podlieha bezduchým žoldnierskym médiám. Nie je toľaké pochopiť, prečo v Bratislave vyhral primátor s ľúbivými „mládežníckymi“ heslami – Dáme lo! Zodpovednosť voči občanom však bude treba dokázať skutkami, nie podlizavými heslami a sloganmi. Teraz pride ten čas veľkej pravdy. Bratislava sa čoskoro sama zahliť krízovou situáciou dopravy, kde na každom kroku „búchajú šoferom nervy“, keďže nové a nové kritické miesta, križovatky a ťahy vybuchujú, lebo nestihajú odiahnuť do centra mesta a populárni zase z centra mesta tisícky áut. Prichádzať teraz s „nápadom“, že na okrajoch mesta sa vybudujú zachytné parkoviská, na ktorých ľudia z áut od Malaciek, od Šamorína a od Senca vystúpa a presadnú do prímestských rýchlych autobusov, pri-

padne električiek – tak to je hudba na budúcich desať rokov. A my sa už tejto rozprávky nedozijeme.

Celý tento kolaps spôsobil nepresvedčivý uspávkať hadov – nevdživý primátor Jozef Moravčík v rokoch 1998 – 2002, ktorý miesto primátora dostal iba ako politickú trafikku za svoju lojalitu pri odstránení Vladimíra Mečiara. Dnes sa tvári ako dôchodca. Tento neschopnosťou prekypujúci človek spôsobil Bratislave najväčšie škody, ktorý tu prirátame „pre seba a svoju rodinu“ zameraného kádeháka Andreja Ďurkovského, tak máme obraz krávisavce na Dunaji, ktorá spí spánkom polomŕtvych, lebo na magistráte niet nijakých peňazí na rozvojové programy. O Bratislavu ako o hlavné mesto Slovenskej republiky sa likto nestaral. Ani záračný mudrc Ivko Nesrovnal nebudie vedieť odkiaľ začať odkopávať hnoj z Augiášovho chlieva, ktorý tu zanechal Moravčík s Ďurkovským. Zapamätajte si: nezmeni sa železničná stanica, ani jej neúrodny vzhľad, nebudeme sa veru porovnávať ani s Kodaňou, ani s Viedňou či s Amsterdamom, ako to hlásali svalnaté heslá z Nesrovnalových bilbordov. Nesrovnala odrovná: realita. A bude to už na začiatku budúceho roka, keď pride so svojimi meganápadi pred nezávislých poslancov na mestskom zastupiteľstve. Tam sa stretne s realitou. Heslo Dáme lo! padne rovno do odpadkového koša.